

U.G. 5th Semester Examination - 2025**SANSKRIT****[MAJOR-VII]****Course Code : SANS-M-T-07****[NEP-2020]**

Full Marks : 60

Time : 2½ Hours

*The figures in the right-hand margin indicate marks.**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

1. Answer any **ten** of the following questions in Sanskrit language in Devanagari Scripts: 2×10=20

- i) कर्मणि अधिकरणे च पञ्चमी विभक्तिः केन सूत्रेण भवति? 'भूवः प्रभवः' इति सूत्रे 'प्रभवः' इत्यस्य कोऽर्थः?
- ii) 'द्रोणो व्रीहिः' इत्यस्य दीक्षितसम्मतः अर्थः लेखनीयः। 'सम्बोधने च' इति सूत्रे 'च' कारस्य किं तात्पर्यम्?
- iii) 'अपवर्गे तृतीया'—इत्यत्र 'अपवर्ग' शब्दस्य कोऽर्थः? अपवर्गे तृतीयायाः उदाहरणमेकं प्रदेयम्।
- iv) तृतीयाविभक्तिः केन सूत्रेण कुत्र भवति? 'वृद्धो यूना' इत्यत्र रेखाङ्किते पदे का विभक्तिः?
- v) 'रूच्यार्थानां प्रीयमाणः' इति सूत्रे रूचि-शब्दस्य कोऽर्थः? 'षष्ठी शेषे' इत्यत्र शेषशब्दस्य कोऽर्थः?
- vi) आधारः कतिविधः? अभिव्यापकाधारस्योदाहरणं देयम्।

[Turn over]

- vii) विभक्तिविषयकम् अधिकारसूत्रं किम्? अभिहिते कर्मणि का विभक्तिः?
- viii) ध्रुवमिति पदं कस्मिन् कारकसूत्रे प्राप्यते? का तावत् उपपद विभक्तिः?
- ix) द्वन्द्वसमासः कतिविधः? तेषां नामानि लिख्यताम्।
- x) द्विगुसमासविधायकं सूत्रं किम्? 'दम्पती' इत्यस्य विकल्परूपं लेख्यम्।
- xi) का नाम वृत्तिः? सा च कतिविधा?
- xii) उपमितकर्मधारयसमासविधायकं सूत्रं लेखनीयम् उदाहरणं च एकं प्रदेयम्।
- xiii) वीप्सार्थं अव्ययीभावस्य उदाहरणं देयम्। 'प्राचार्यः' इत्यत्र कः समासः?
- xiv) किं नाम उपसर्जनम्? किं नाम नित्यसमासः?
- xv) को नाम प्रातिपदिकार्थः? लिङ्गमात्राधिक्ये प्रथमाविभक्तेः उदाहरणं देयम्?

2. Answer any four of the following questions:

$$5 \times 4 = 20$$

- a) Explain the following Sūtra (any one): $5 \times 1 = 5$
- i) आख्यातोपयोगे।
- ii) तुमर्थाच्च भाववचनात्।
- iii) यतश्च निर्धारणम्।

- b) Explain the following Sūtra (any one): $5 \times 1 = 5$
- i) तृतीयासप्तम्योर्बहुलम्।
- ii) तत्र तेनेदमिति स्वरूपे।
- iii) संख्या वंश्येन।
- c) Explain (any one): 5
- कर्म इत्यनुवृत्तौ पुनः कर्मग्रहणमाधारनिवृत्त्यर्थम्।

OR

सविशेषणानां वृत्तिर्न वृत्तस्य च विशेषणयोगे न।

- d) Account for the case-ending of the underlined words (any five): $1 \times 5 = 5$
- i) पर्वती धूमादग्निमान्।
- ii) वृक्षमवचिनोति फलानि।
- iii) रामेण वाणेन हतो वाली।
- iv) राजा विप्राय गां ददाति।
- v) धावतोऽश्वात् देवदत्तस्य भ्राता पतति।
- vi) मतिरेव बलाद् गरीयसी।
- vii) वपुषा चतुर्भुजः।
- e) Explain the formation of the following compound (any two): $2 \frac{1}{2} \times 2 = 5$
- कुम्भकारः, दुर्भिक्षम्, प्रत्यक्षम्, भूतपूर्वः, सुगन्धिः।
- f) Write short note on (any one): $5 \times 1 = 5$
- उपसर्जनम्, कर्मप्रवचनीयः, समर्थः पदविधिः।

3. Answer any **two** of the following questions selecting **at least one** from each group:
(One must be written in **Sanskrit** language in **Devanāgarī** Scripts) 10×2=20

GROUP-A

- i) Explain the sutra अकथितञ्च with examples and the commentary of भट्टोजि-दीक्षित।

OR

- ii) 'विभाषा गुणेऽस्त्रियाम्' इति सूत्रस्य प्रतिपदं व्याख्यायताम्। सूत्रेऽस्मिन् योगविभागस्य याथार्थ्यं विचार्यताम्।

GROUP-B

- i) बहुबीहिसमासमाश्रित्य कश्चन सामासिकः प्रबन्धः लेख्यः।

OR

- ii) Write a note on चार्थे द्वन्द्वः and distinguish between हतरेतरः and समाहारः।